

divulgante fama ex lapsu vestro quem nunquam A pervenire debulimus, contristati et humiliati usque in terra sumus ^a. Dulcis noster Justiniane, quis te sic decepit? quis, ut talia prosequeris, suavit? quis, ut Christum purum hominem fatereris, docuit? quis, ut in Judæ consortium te transcriberes, circumvenit? quis, ut illum qui dixit: *Ego a Patre exivi, et veni in hunc mundum* (Joan. xvi, 28), per circumcisionem, per baptismum, per passionem, ut cresceret, te docuit? quis, ut qui cor miserum non habebas ante, repente oppressit? quis, ut patres quos venerari debuisti, ad cædes, ad diversas cruces mitteres, provocavit? quis, ut illa propter quæ Christus crucifixus est, et apostoli omnes pertulerunt, destrueres, provocavit? quis, ut quod jam semel, bis et tertio ab omnibus rectoribus Ecclesiæ condemnatum B fuerat, vel adorares, commonuit? Nestorii et Eutychis, ut diximus, jam anathematizata quotiens atque quotiens secta, ut te de ipsa ^b interimeres, quis imperavit? Ille, ille qui Adam ut contingeret arborem vitæ suavit, qui studio suo mortem advenit, circumvenit; qui Judam cum Christum purum hominem fecit et pro homine tradidit, in ignem quem præparavit Deus diabolo et angelis ejus, misit.

II. Dulcis et dulcis noster Justiniane, rememorare quæ promisisti cum baptizatus es, quid per singula te credere dixisti. Unum Filium manentem in duabus substantiis, cum Patre et Spiritu sancto, non duos Christos testatus es. Cum excessisti, quid fecisti? quid tibi præparasti? Discute, et bene te prospice, et vide si non in loco perditionis te obligasti. Adhuc si vis, vivis: si vis, revertendo. *Convertimini*, inquit, *ad me, et convertar ad vos* (Zach. 1, 3). Patres a quibus benedictionem expectare debuisti, in exilium transmisisti. Tum cum in ultima senectute tua componere et conjungere te ad Redemptorem tuum debuisti, ipse te, non alter, sed tu et te et tuos de-

ceptisti. Cum Lactantius, ut dicit, præbyter loca sancta per Gallias propter Domini misericordiam visitaret, ante nos apparuit; quæ legis, deprecavimus, et per Jesum Christum Redemptorem nostrum conjuravimus. Ergo litteris presentibus Deum nostrum conjuravimus, insuper contestamur, ut et tu revertaris, et quantos perire suavit in horrenda persecutione, revertere provoces. Quod si non feceris, sit iudex ille inter nos et te; sed quanto citius, cui tu honores tulisti, et purum hominem fecisti? Cum legisti, *Ego et Pater unum sumus* (Joan. x, 30): sed talis Pater qualis et Filius, quia ita Pater ut Filius; quoniam verum est, quomodo ad circumcisionem veniendo, ad baptismum, ad martyrium, melioræ probatur, qui et creator omnium esse vincitur?

III. Festina, festina, sed protinus. Nam si te sic ultimus dies invenerit, qualis nunc hodie appares, descendens ad inferiora terræ, et ad partes vulpium eris. Lætetur sancta Ecclesia de regressu tuo, quia vehementer luget de excessu tuo. Gaudere nos in ultimo sæculo facias, quos lugere post lætitiæ tuam de perditione tua fecisti. Ne dicas vel in corde tuo, Feci, feci, Vici, vici. Victus es et vinctus; sed inde unde filius diaboli et inimicus justitiæ. Nam notum tibi sit, quod tota Italia, integra Africa, Hispania, vel Gallia cuncta, nomen tuum, cum de perditione tua plorant, anathematizant. Et si non quæ docuisti destruxeris, et publica voce clamaveris: Erravi, erravi; anathema Nestorius, anathema Eutyches; cum ipsis te ad supplicia sempiterna tradidisti. C Salutamus plurimum, conjurantes per Patrem et Filium et Spiritum sanctum; per illum qui in uno trinus apparet, et in tribus unus agnoscitur, ut te de horrenda secta et abominabili persecutione semoveas, et illos qui te suadente in ipsam crediderunt, ad meliorem viam venire studeas.

^a Depravata est hæc periodus; cujus si non ipsissima sunt verba, saltem sensus hic esse potest. *In integro mundo splendebas ut sol; et cum omnes inde gratia Domini rectores Ecclesiæ gauderemus, divulgan-*

te fama, ex lapsu vestro quem nunquam prævidere debulimus, contristati et humiliati usque in terra sumus. COINT. l. c., pagg. 80 et 81.

^b Concil., ipsa, præpositione de ommissa.

ANNO DOMINI DLII

AGNELLUS

EPISCOPUS RAVENNAS.

NOTITIA (ex Gallandio).

I. Quæ de gestis Agelli præsulis Ravennatis certiora prostant documenta, unus Agnellus abbas Sancti Bartholomæi litteris consignavit in Libro Pontificali anno 839 conscripto: quod quidem opus ex Estensis bibliothecæ codice ms. anno 1708 Mutinæ prius evulgavit V. C. Benedictus Bacchinius dis-

sertationibus et observationibus illustratum; ejusque editio deinceps anno 1723 inter Rerum Italicarum scriptores prodit Mediolani emendatior et auctior (a). Tradit itaque Pontificalis auctor (b), Agnellum ex nobili ortu prosapia opibusque abundantem, uxorem primum duxisse ac militiam secutum: sed postmo-

(a) Rer. Ital. script. tom. II, pag. 1.

(b) Agnell. Lib. Pontif. part. II, c. 1, ibid., p. 113.

dam mortua conjuge ac cingulo militari deposito, a totum se Deo mancipasse atque ecclesiasticam vitam excoluisse. Itaque circa annum 527, ætatis suæ 44, ab Ecclesia antistite Ravennate inter clericos ascriptus et diaconatus ordine insignitus, ecclesie postea Beatae Agathæ præfecturam obtinuit. Exinde vero annus agens 70 communi consensu Maximiano episcopo suffectus est die 23 Junii ann. 553. Qui postquam Ecclesiam Ravennatem rexisset annos 13 mensem 1 et dies 8, e vivis excessit anno 566, calendis Augustis, ætatis 83. De his plura videas imprimis apud Bacchiniū (a) : nec prætermittas velim Hieronymum Rubeum (b) atque Ughellum (c) ; qui tamen Agnelli ordinationem anno 558 consignans erravit, et in eundem errorem induxit Oudinum (d).

II. Scripsit Agnellus Ravennatensis antistes epistolam ad Armenium Arianis oppositam, quæ primum prodit Basileæ anno 1528, in Joannis Sighardi Antidoto adversus hæreses : exinde vero alibi pluries excusa. Nos eam descripsimus ex Bibliotheca Patrum Parisiensis (e), quippe cæteris emendatior ; ejusque lectionem, si qua dubia, restituere studuimus. Neque hic omittendum existimamus fragmentum epistolæ Pelagii I ad eundem Agnellum, quod in lucem emisit Baluzius (f). Est autem hujusmodi ; c *Pelagius Agnello Ravennati. Fraternalitati tuæ injungimus, ut eligas talem virum in presbyterum, qui fixus in re-*

(a) Ad Agnell. l. c., pag. 88, § 2 et pagg. 94, 115 C 202.

(b) Rub. Hist. Ravenn. lib. III, p. 169.

(c) Ughell. Ital. sacr., tom. II, p. 357.

(d) Oudin. de Script. eccl., tom. I, p. 1443.

(e) Bibl. PP. Paris., ann. 1654, tom. III, pag. 117.

ligione et bonus in moribus et in resistendo adversariis efficax possit existere ; et dirigas ad sanctum virum gloriosum Joannem patricium : hoc ei ante omnia præcipiens, ut nullum aliud præter meum et tuum nominet nomen inter sacra mysteria. Idem fragmentum cum aliis epistolarum ejusdem Pelagii, quæ ex mss. codicibus 4047 et 4048, bibliothecæ Colbertinæ nec non ex alio exemplari Rivipullensi vulgavit laudatus Baluzius, Supplemto suo ad Concilia Veneto-Tabbeana intexuit, sed minus emendate, cl. Mansius (g).

III. Cæterum minime audiendus, qui notas ad novam Historiæ literariæ Guillelmi Cavei editionem notas attexit ; ubi ait (h), Agnellum quo de agimus, præter laudatam epistolam ad Armenium, scripsisse B quoque Pontificale seu Vitas episcoporum Ravennatum. Nimirum vera falsis confundens, Agnellum nostrum eundem censuit ac Agnellum juniorem Pontificalis auctorem, qui tribus ferme sæculis altero posterior fuit, neque unquam episcopali dignitate honestatus, ut superius monuimus. Deceptus fortasse fuerit annotator ille a Vossio, qui gravi sane duplici lapsu eundem Agnellum historicum Ravennatis Ecclesie fuisse archiepiscopum, et quidem in ea sede ordine decimum, scribit (i) : jure propterea notatus a Sandio primum (j), deinde a cl. auctore Diarii eruditorum Italiæ (k).

(f) Baluz. Miscell., lib. v, p. 464.

(g) Mans. Supplem. ad Concil., tom. I, p. 431.

(h) Ad Cav. Hist. lit., tom. I, p. 529, not. (f).

(i) Voss. de Hist. Lat. lib. III, cap. 4, p. 757.

(j) Sand. Not. ad Voss. de Hist. Lat., pag. 290.

(k) Giorn. de' Letter. d' Ital., tom. I, p. 81.

AGNELLI

AD ARMENIUM EPISTOLA,

DE RATIONE FIDEI.

Frater Martinus exegit litteras ad tuam charitatem mittendas, asserens sollicitudinem tuam quærere solatium defensionis catholicæ fidei, quam quidam varia assertione conturbavit. Sed ipsa conturbatio cum collata fuerit, omnis sæculentia proficitur ; et hoc quod liquatum fuerit, custoditur. Ante omnia itaque credere oportet Deum, quia est (Hebr. xi, 6) ; secundo quid sit Deus. Quare hoc ? quia dixit insipienti in corde suo : Non est Deus (Psal. xiii, 1). Ergo qui insipienti non est, hoc non dicit, sed dicit : Credo in Deum. Si dixerit tibi quicumque : Quid est Deus quem credis ? respondendum est : Hic est Deus qui clamat in Deuteronomio : Videte, videte quia ego sum Deus, et non est alius præter me (Deut. xxxii, 39). Item cum Moses interrogaret quem illum diceret, respondit : Ego sum qui sum ; et dices eis ad quos

De te mitto : Qui est, misit me (Exod. iii, 14) : id est immutabilis, et semper idem : non heri Deus tantum, hodie vero Deus et Pater ; sed semper fuit Deus et Pater, et semper fuit cujus esset Pater. Si enim accessisset ei ut esset Pater, vim passus esset, ut inciperet esse quod non erat. At est blasphemum ita sentire.

Sed dicit aliquis : Non est vim passus, sed sua voluntate genuit Filium ; quia si noluisset, non eum genuisset. Ad hæc exigendum est ut dicat : Quando voluit generare Filium, habueritne virtutem generandi, et sapientiam hoc ipsum volendi ? Si dixerit : Non habebat, confutas blasphemum : Si dixerit : Habebat, obtines victoriam : Filius enim, ut dicit Apostolus, Dei Patris virtus est et sapientia (I Cor. i, 24). Nam qui dicit : Virtutem non habuit, blasphemum

* Vulg. Deus solus.